

vetrinjski dvor

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

deček z mrčesom v glavi

Razstavlja
Dušan Kastelic

Predvorana Vetrinjski
Vetrinjska ulica 30

Trajanje razstave
13. 3. 2019–5. 4. 2019

Dušan Kastelic

Nesojeni rudar in učitelj, vendar več kot usojeni risar, ilustrator, karikaturist, (provokativni) stripar, programer računalniških iger, pionir 3D animacije, nagrajevani animator, režiser, producent, grafični oblikovalec, pripovedovalec zgodb, družbeni aktivist, ekolog, pedagog, deloholik, perfekcionista, neustavljivi nespečnež in ...

Tanja Cvitko

Poti so se nama prvič prepletle po elektronski pošti, jeseni leta 2007. Sestavljala sem program za flashKino v Kulturnem Inkubatorju (MKC Maribor), tridnevni festivalčič kratkih animacij, ustvarjenih z Adobe Flash programi. Raziskovanje slovenskih avtorjev me je pripeljalo do Dušana Kastelica. Če me ne bi, bi samoiniciativno dala odpoved s položaja vodje projekta. Prispeval mi je filmček Avtorjeva animirana avtobiografija, narejen po naročilu Sundance Festivala in mi zapisal: »... zato je v angleščini. Ko so sprejeli film Perk na ta festival, so zahtevali, da vsak avtor posname lastno triminutno predstavitev. Prvotno verzijo so mi Američani cenzurirali, zato obstajata dve verziji filma. Ta, ki jo pošiljam, je necenzurirana.« Pa ni bilo nič takega. Američane je zmotil zamorček na koncu risanke, češ da preveč stereotipno prikazuje Afroameričane. Dušan ga je zanje zamenjal z vesoljčkom.

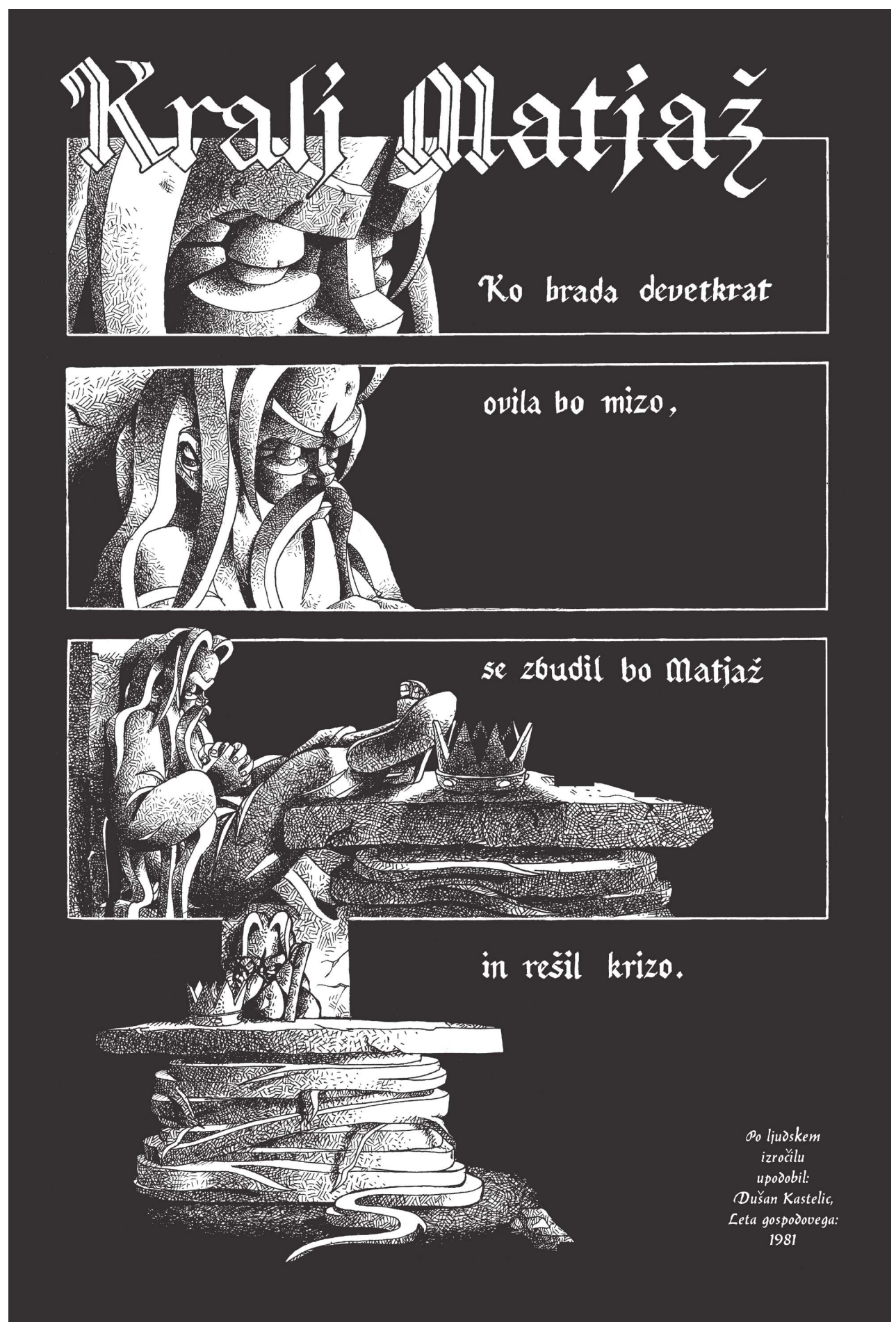
Dopisovala sva si tudi o projektu, »svojem doslej najbolj ambicioznem projektu«, na katerem je takrat intenzivno delal – animiranem filmu v tehniki računalniške 3D grafike Čikorja an' kafe. Animirani izdelek, ki se je izkazal za še večjega svetovnega zmagovalca od Perkmandljca, rudniškega škrate, glavnega lika v videospotu za skupino Orleki. Dušan kot Dušan, samouk animator brez formalne filmske izobrazbe, eksperimentator z novimi tehnikami, pa se ni ustavil ne pri škratu, ki divje pleše ob polka-punku, ne pri nonotu, ki mu žena zaradi varčevanja celo življenje kuha kavni nadomestek namesto prave kave. Stopil je še naprej, s kratkim filmom Celica (The Box), ki mu je prinesel še več domačih in svetovnih nagrad. Najodmevnejša je zmaga na kalifornijskem festivalu Cinequest (2018) v kategorijah kratkega animiranega filma in kratkega pripovednega filma, s čimer se je kvalificiral za oskarja. Na domačem terenu je bil letos okronan z nagrado Prešernovega sklada.

Kje se bo ustavil Bugbrain, ta deček z mrčesom v glavi?

Pravijo, da ni naključij, in veseli me, da so moja »naključna« dopisovanja z Dušanom »naključno« pripeljala do tega, da ga končno gostimo tudi v Mariboru, kot si avtor njegovega ranga zasluži – z vsaj pregledno razstavo, z vsaj krajšim programom animacij in z vsaj javnim pogovorom o njegovi poklicni življenjski poti. Vztrajnosti. Neprespanih nočeh. Izgubljenih laseh. Skorajšnjimi živčnimi zlomi. Vendar z zmagovalnimi nasmeški.

Rojstni kraj Trboveljčana, ki živi in dela v Zagorju, kjer je ustanovil svoj studio za animacijo BugBrain, je dolgo

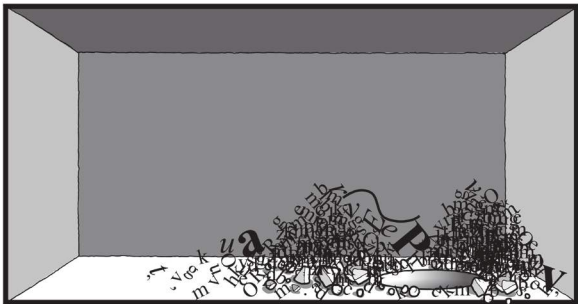
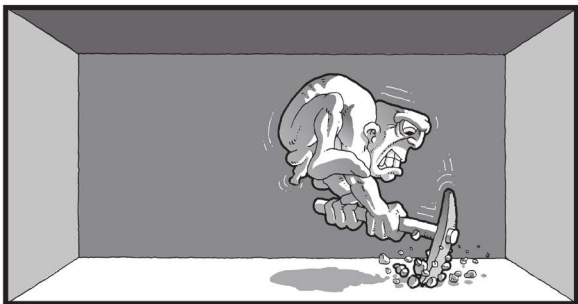
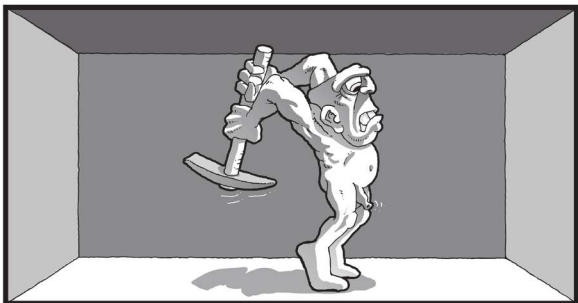
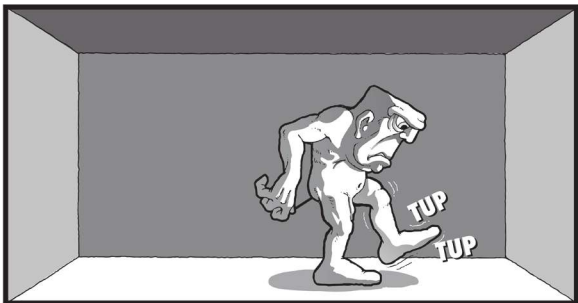
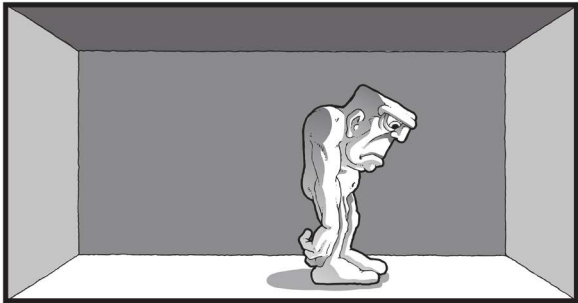
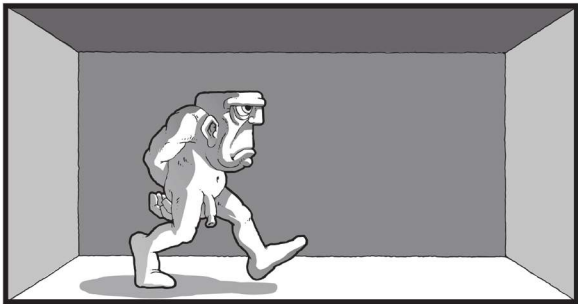
veljal za enega najbolj onesnaženih krajev na svetu. Pa kljub temu je Dušan Kastelic, ki se skoraj 40 let ukvarja

Avtorski strip Kralj Matjaž, ali po Dušanovo: »Very old comic.«

Kulturčniki

DUŠAN KASTELIC

"Promocija" slovenske kul Naši kulturniki

Skupina slovenskih kulturnikov, ki sodelovala na mednarodnem festivalu "Kultura je strpnost" je poskrbela za škandal brez primere!

Piše Zdravko Dren

Skupina petih slovenskih kulturnikov iz različnih področij kulturnega udejstvovanja, je na povabilo francoskega Ministrstva za kulturo prejšnji teden bivala na festivalu z naslovom: "Kultura je strpnost", posvečenem sožitju med narodi. Vendar naši vrli kulturniki svetu niso uspeli prikazati naših kulturnih dosežkov, kajti dan pred t.i. "Slovenskim večerom", so pod vplivom maliganov vsevprek izzivali skupino hrvaških kolegov. Začelo se je s prerekanjem o Piranskem zalivu ter J. Jorasu, iz česar se je rodil vseplošni pretep. Pri tem je naš svetovno znani pisatelj, pesnik in

esejist F. kolegom klenico i Hrvške vmešala j kulturnik zapor. Se odpoved dogodek. so zarad našo am poslali u Takoj po enega od slikarja p se je vzd Da pa b vrli kultu s skupino ilegalnih prebežnikov iz Nigerije. Zaradi tega so jih žandarji navsezgodaj zjutraj, namesto na kulturno prireditev, odpeljali do šengenske meje. Od tu pa so jih poslali nazaj v domovino in jim za 10 let prepovedali obisk katerekoli države članice EU.

ropi rizu

k, skupaj z jem s ste-poškodoval malu se je slovenske eznitev v slednji dan kulturniski ji festivala kontaktirali arizu in ji stno noto. poklicali v festivala, niča, ki pa itarja. a so se naši ru stegli še skupino ilegalnih prebežnikov iz Nigerije. Zaradi tega so jih žandarji navsezgodaj zjutraj, namesto na kulturno prireditev, odpeljali do šengenske meje. Od tu pa so jih poslali nazaj v domovino in jim za 10 let prepovedali obisk katerekoli države članice EU.

(vsaj) s stripom, ilustracijo in animiranimi filmi, ponosen Zasavčan, prav tako nosilec naziva Zasavčan leta 2017 (še ena izmed številnih nagrad). Septembra 2017 je Poloni Malovrh v intervjuju za Delo opisal svoj spomin iz socializma in poletne izlete asmatičnih otrok na Debeli rtič, zaradi kvalitetnejšega zraka. Lokalni zdravnik je zavzdihnil: »Že spet eden iz Zasavja ...« Mnogo časa je pustil v bolnišnicah, vendar tega, kot njegovi sokrajani, ni jemal tragično. »Celo ponosni so bili, da zdržijo več kot drugi.«

Najdlje ga poznamo iz striparskih krogov, poklicno pot je začel v Cicibanu in Mladini, kjer je objavljal kot ilustrator in stripar, javnosti pa je postal znan predvsem po domiselnih, provokativnih stripih Partizani, Afera JBTZ in Happy Family.

Pri risarskem izrazu si je začel že zgodaj pomagati z računalnikom. Je tudi programer izobraževalnih računalniških iger, kar ga je neizogibno pripeljalo do vstopa v tridimenzionalni svet in do gibljivih sličic. Videospot za skupino Orlek, animirana zgodba o rudarskem škratu Perkmandeljcu, ki je ob zaprtju rudnika prav tako izgubil službo in dneve preživlja z velikimi količinami piva in televizije, je Dušana leta 2002 pripeljala do odmevnega ameriškega filmskega Festivala Sundance.

Raziskovalni preskok naprej, na še večji animirani projekt, za katerega je med ostalim opravil tudi etnološko študijo za čim bolj avtentično uprizoritev, je ganljiv Čikorja an' kafe, na besedilo in glasbo Iztoka Mlakarja o predani zakonski ljubezni žene in njenem potrpežljivem prenašanju nergaškega moža, ki prepozno ugotovi, da ljubezen in požrtvovalnost nista samoumevni. Film je prejel množico nagrad na domačih in mednarodnih festivalih, obstaja pa tudi zanimiva anekdota o Američanu, ki je Dušanu ukradel identiteto in pobral vsaj pet nagrad v njegovem imenu. Film je bil posnet tudi v angleški inačici, kjer protagonist govori kot italijanski priseljenc v Ameriki.

Po svetovnem uspehu filma Čikorja an' kafe so od Dušana pričakovali spet nekaj »lepega«. Kot sam pravi,

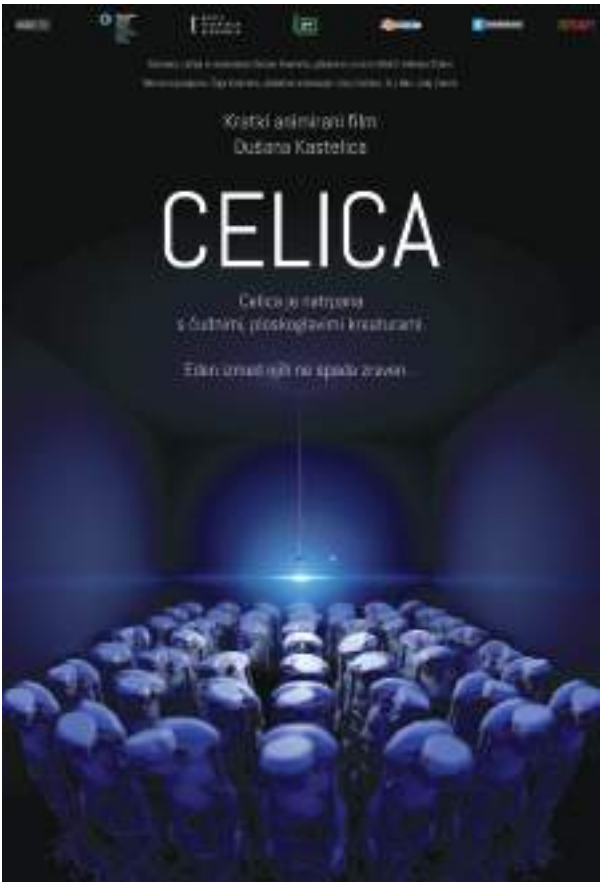
si rad nenehno zapleta življenje. Kdor ga pozna, zelo dobro ve, da je vsak njegov nov izdelek popolnoma drugačen od prejšnjega. Bil je čas, da znova stopi iz okvirjev.

Slovenski prevod angleškega sinopsisa filma The Box (Celica), se glasi: »Škatla je polna mrkih bitij, ki dneve preživljajo v zdolgočasnem dremežu. Nekega dne pa med njimi vzklije deček, ki je povsem drugačen – vesel, živahen in radoveden. Bolj ko raste, bolj gre s svojimi vragolijami sosedom na živce. Dokler jim nekega dne dobesedno ne zraste čez glavo ...«

Lahko si predstavljamo okoljskega aktivista, ki želi zbuditi Zasavce in jim sporočiti, naj vzamejo usodo v svoje roke. Najbližje pa smo razlagi o »out of the box« posamezniku, ki ga okolje želi ukalupiti v svojo škatlo, ker je drugačen in edinstven. Ko pa mu dodamo še ambicioznost in optimizem, je popolnoma nezaželen in nadležen. »Outsider.« Nebodigatreba. Ker ni – »naš.« Osnovna zgodba se je Dušanu razkrila v nočnih morah in je sprejel signale svoje kreativne podzvesti, čeprav je bil osnovni zaplet zgolj ena izmed njegovih številnih idej.

Dušan ni najbolj prepričan, če si sploh želi oskarja, za katerega je upoštevan zaradi nagrade na kalifornijskem festivalu Cinequest, saj ni animator zaradi nagrad ali – svetovne slave. Večinoma dela sam, improvizira, se uči na napakah. Nekajminutna »risanka« ga stane tri leta življenja, ob kvarjenju oči in hrbtenice. Njegove zgodbe so zato zelo posebne in povsem avtentično – njegove, da lahko zdrži ustvarjalni ritem grajenja projekta. Projekta za projektom.

Dušan Kastelic je neustavljivi kreativci, večni radovedni deček z mrčesom v glavi, vrelec ustvarjalnosti, ki si ni našel varnosti v zgolj enem kreativnem mediju, ampak mu je dal priložnost, se temeljito potopil, ga do potankosti raziskal, seciral in razširil njegove ter svoje lastne kapacitete. Sam. Z minimalnim financiranjem iz javnih sredstev. Ker je človek s poslanstvom.

Slovenski plakat za Celico (The Box), 2017.

Navihan glavni lik iz animacije Perkmandeljc, 2002.

Serijski avtorski stripovi o kulturnih delavcih. »Hecen strip,« kot mu pravi avtor.

Opus nagrađ

Niso mu pomembne. Zgolj za Celico jih je prejel več kot petdeset. Za zdaj. Skupaj z Matejo Starič, dolgoletno projektno sodelavko za filmsko glasbo, avtorico glasbe in zvočne podobe, ki je za svoje delo pri Celici prejela najpomembnejšo evropsko nagrado za filmsko glasbo – Peer Raben Music Award na evropskem kongresu za glasbo in zvok v filmu (Köln, 2018).

»Nagrade in priznanja nikoli ne pridejo takrat, ko jih res potrebuješ. Če dan za dnem trdo delaš pri nekem projektu, večkrat tudi dvomiš o sebi in se vprašaš, ali ima smisel, ali bo to, kar delaš, sploh imelo pomen. Takrat bi potreboval nagrado!« je že leta 2011 zaupal Poloni Malovrh za Sobotno prilogo Dela. Dodajmo simbolično ilustracijo, Dušanov citat iz istega intervjuja: »Če bi bil pameten, bi si našel udobno državno službico in se ne bi ukvarjal z animacijo.«

Zoran Smiljanič ga je leta 2016 v Mladini opisal: »Če je tipični slovenski stripar nezrelo, odljudno, sebično, zoprno, stiskaško, nastopaško, pretenciozno, leno, šlampasto, predebelo in zakompleksano bitje, ki v stripih izživlja svoje neuresničene ambicije in trivialne fantazije, je Dušan Kastelic njegovo nasprotje.« Svoj besedni krešendo in poklon dolgoletnem prijatelju je nadaljeval februarja letos, prav tako v Mladini: »Vidim, kako je [Dušan] s trmo, ki meji na fanatizem, ustvaril nekaj novega, drugačnega, lepšega.« Naj

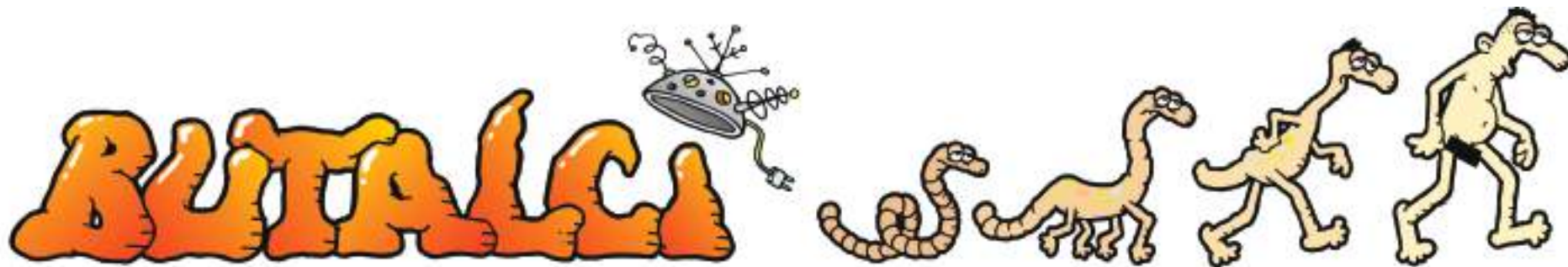

Avtorjeva najbolj avtentična ali najbolj samokritična upodobitev.

nadgradim Zoranovo misel in besedno ilustriram Dušana: avtentičen, iskren, skromen, prijazen, topel, širokosrčen, dobrodušen in skrben oče svojih projektov, ki jih dokazano ne dela samo zato, da zadovolji pogojem (so)financerjev.

Končno dobrodošel v Mariboru, Bugbrain, v slovenski prestolnici norosti in genialnosti.

Počutil se boš kot doma.

Naslovna pasica za strip po motivih F. Milčinskega.

Odpiralni čas: vsak delovni dan od 13. 3. do 5. 4. 2019 med 10. in 15. uro, možno tudi po dogovoru (vetrinjski.dvor@nd-mb.si).
Vljudno vabljeni – vstop prost!

Kolofon:

deček z mrčesom v glavi 2019

Produkcija: Tanja Cvitko in BUGBRAIN, inštitut za animacijo, v sodelovanju z Društvom za razvoj filmske kulture, Maribor
Brezplačen izvod, naklada 300 izvodov.

Izdajatelj: Vetrinjski dvor – Narodni dom Maribor, Ulica kneza Koclja 9, 2000 Maribor

Uredila: Tanja Cvitko in Marko Brumen

Besedilo: Tanja Cvitko // Lektura: Alenka Klemenčič

Slikovno gradivo: osebni arhiv Dušana Kastelica

Oblikovanje in grafična realizacija: Wedesignstuff // Tisk: Collegium Graphicum d.o.o., Ljubljana

bugbrdin
www.bugbrdin.com